

Motion till riksdagen

1988/89: Fö428

av Gunnar Hökmark m. fl. (m)

Försvaret av Storstockholm

Inledning

Försvaret av Storstockholmsområdet har av naturliga skäl en strategisk betydelse för försvaret av hela Sverige. Landets ledning finns i Stockholm. Befolkningskoncentrationen i Storstockholmsområdet är vidare av den omfattningen att försvaret av stora delar av landet i övrigt är beroende av trupp som mobiliseras från Stockholmsregionen.

En omfattande del av landets sjukvårdsresurser är belägna i Storstockholmsområdet. Regionen är också centrum för en lång rad olika kommunikationsnät. I Storstockholm finns en stor del av Sveriges ekonomiska bas.

Huvudstaden bör dessutom tillmätas en icke oväsentlig betydelse för den långsiktiga motståndsviljan i landet i dess helhet.

Det är mot denna bakgrund som den militära hotbilden ger anledning till åtgärder vad gäller främst arméns men även försvarsmaktens framtida utformning som särskilt berör Storstockholmsområdet.

Det konventionella försvarets växande betydelse

Norra Europa utgör i dag ett undantag vad gäller den militära och säkerhetspolitiska utvecklingen. Medan världen i dag kan se en lovande utveckling mot fred i olika delar av världen och en omfattande diskussion om en ömsesidig nedrustning av stormakternas nuklära och konventionella styrkor i Europa i dess helhet finns det en tendens till att norra Europa i tilltagande omfattning är föremål för stormakternas strategiska intresse.

Luftherraväldet över Nordatlanten och Norra Ishavet är av en avgörande betydelse för såväl NATO som Warszawa. Borttagandet av medeldistansrobotar från den europeiska kontinenten kan leda till en ökad satsning på ubåtsbaserade medeldistansrobotar och kryssningsmissiler i Nordatlanten. Det finns vidare en betydande risk för att tillbakadragandet av konventionella styrkor i Centraleuropa till sin konsekvens får en militär uppustning i vår närhet.

De fortsatta ubåtskränkningarna är ett uttryck för att den avspänning som påverkat förhållandet stormakterna emellan och som ger hopp om väsentliga framsteg i kommande förhandlingar ännu inte gett någon effekt för Sveriges del.

Den minskade betydelse som kärnvapnen förhoppningsvis kan komma att få för säkerheten i Europa kommer att öka betydelsen av konventionel-

la styrkor. Medan det i Centraleuropa är svårt att se hur någon av stormakterna skulle kunna vinna några nämnvärda militära fördelar utan att engagera motståndaren i en väpnad allmän konflikt är det växande strategiska intresset för norra Europa uttryck för att man här genom olika aktiviteter tror sig kunna vinna fördelar på den andra stormaktens bekostnad.

Militära angrepp är oftast överraskningar

Självfallet ställer detta krav på det svenska försvaret. Det finns en risk att en angripare försöker vinna kontroll över svenskt territorium för att militärt komma på förhand gentemot den andra stormakten. Risken för att ett sådant angrepp sker genom överraskande anfall är i så fall betydande.

Det finns i samband med detta begrepp anledning att konstatera att de flesta militära konflikter i modern tid har brutit ut som en överraskning för den angripne. När Överbefälhavaren i FU 88 introducerar begreppet strategiskt överfall är detta ett resultat av en analys av den säkerhetspolitiska och militära utvecklingen i vår omvärld som vi instämmer i och som vi anser viktig. Vad som kanske är än viktigare är att detta begrepp i sig kanske kan öka medvetenheten om att ett eventuellt väpnat angrepp mot Sverige inte nödvändigtvis sker enligt svensk plan och på det vis som svenska myndigheters planering förutsätter.

Risken för att svenska myndigheter – militära såväl som civila – samt den politiska ledningen överraskas av en eventuell angripare måste i framtiden påverka den svenska försvarsplaneringen i högre grad än tidigare. En planering som syftar till att minska verkningarna av en överraskning för försvarets del måste ta en särskild hänsyn till den fredstida och krigstida försvarsplaneringen vad gäller Storstockholmsregionen. Inte minst är det viktigt att uppmärksamma situationen i övergången mellan fred och krig.

Överbefälhavaren beskriver en angripares möjliga tillvägagångssätt på följande vis:

”Vid ett anfall mot Sverige kommer subversiv verksamhet och sabotage som delar av angriparens verksamhet att få allt större betydelse. Förberedelser för denna verksamhet pågår i fred inom ramen för angriparens operativa planläggning. Denna form av verksamhet riktas mot hela samhället och är därmed ett hot mot totalförsvarets samlade effekt. Detta ställer särskilda krav på försvarsmakten i såväl fred som i krig. Om ett militärt angrepp genomförs bedöms risken vara större än tidigare att detta sker i form av ett strategiskt överfall (kupanfall).” (Armén mot sekelskiftet, FU 88 s. 10)

Förutom vissa militära installationer kan Storstockholmsområdet på goda grunder anses vara ett centralt mål för denna typ av angrepp. Här gäller det inte att snabbt vinna kontroll över militärt strategiska delar av vårt land i en pågående konflikt med den andra stormakten utan att vinna kontrollen över dessa genom att i stället så snabbt som möjligt slå ner landets motståndskraft.

ÖB pekar också på hur möjligheterna till överraskande anfall har ökat.

”Luftlandsatta förband i form av eldkraftiga och mekaniserade styrkor kan i ökande utsträckning insättas för överraskande anfall på marken.”

Han konstaterar också att angriparen fått ökade möjligheter till över-
skeppning i stor skala. ”Utvecklingen av fartyg ger en angripare stor
valfrihet ifråga om medel och metod för att landsätta trupp och materiel.
Detta i samverkan med ökad förmåga att genomföra amfibieoperationer
innebär att antalet områden som är lämpliga för landstigning i Sverige
ökar. Antalet infallsportar ökar. I kombination med angriparens ökade
möjligheter till överraskning ökar detta kraven på vår förmåga att tidigt
kunna försvara infallsportarna och att genomföra motanfall.”

Särskilda krav på försvaret av Storstockholm

Denna hotbild ställer särskilda krav på försvaret av Storstockholm.

1. Det är viktigt att försvar mot sabotage kan upptas i ett mycket tidigt
skede. Det kan här handla om mer eller mindre militära aktiviteter i ett
skede där några normala krigshandlingar inte har begåtts och där en
mobilisering ännu inte syns vara motiverad.

Detta ställer särskilda krav på polis och på hemvärn. Det bör övervägas
om det i Storstockholmsområdet kan tillskapas någon typ av kvalificerat
”driftvärn” som i samverkan med polis kan inta en skärpt beredskap inom
ramen för fredssamhället.

2. Mobiliseringsinsatser i Storstockholmsområdet måste snabbt kunna
skyddas. Även detta ställer krav på särskilda polisinsatser. Det är av vikt
att Överbefälhavaren ges i uppdrag att samordna militära insatser med
polismyndigheterna i Storstockholmsområdet.

Med utflyttningen av Ing I till Strängnäs tunnans den militära närvaron i
fredstid i Storstockholmsområdet ut ytterligare. Det är mot denna bak-
grund angeläget att det i fredstid finns fredsförband som är förlagda
innanför broarna.

3. Förband som skall mobiliseras med trupp från Storstockholmsområ-
det bör i växande utsträckning mobiliseras i regionen och bör i ett tidigt
skede kunna delta i försvaret av huvudstaden.

4. Det måste mycket tidigt kunna finnas en förmåga att i storstadsområ-
det uppta försvar och genomföra motanfall.

– Detta bör leda till intensifierade insatser för att förbättra den lokala
rekryteringen till territorialförsvarsförband/lokalförsvarsförband och
till brigadförband. Vi anser att utvecklingen av stadsskyttebataljoner är
av stort värde.

– Mobiliseringen av vissa av dessa förband bör kunna genomföras i
storstaden. Detta bör föranleda viss samverkan mellan försvarsmakten
och Storstockholms kommuner. Vidare bör bestämmelser och formerna
för lagring av ammunition ses över.

5. Inom ramen för försvarsmaktens och arméns framtida organisation
bör det finnas en möjlighet att utveckla en förbandsorganisation på brigad-
nivå som är individuellt anpassad till försvaret av en storstad.

Detta ställer krav på den övre nivån vad gäller antalet brigader i ÖBs
skiss över försvarets framtida struktur (FMI 200). Annars kommer det inte

att vara möjligt att tillse att det finns kvalificerade förband med särskild utbildning och materiel för försvaret av huvudstaden.

Mot. 1988/89
Fö428

I I-brigaden är den enda kvarvarande infanteribrigaden i Stockholms närhet. I I kommer dessutom i fortsättningen att vara arméns enda kvarvarande fredsförband i Storstockholmsområdet.

I I-brigaden är i första hand avsedd att användas för försvaret av Storstockholm. Vi menar att detta brigadförband, liksom de planerade stads-skyttebataljonerna, bör ges en utbildning och organisation med särskild inriktning mot dessa uppgifter i huvudstadsområdet.

Detta kan bland annat avse det följande

- en bättre uppföljning vad gäller den lokala rekryteringen
- en bättre situation vad gäller förrädsställd materiel. Det kan finnas anledning att låta utbildningsmateriel för andra militära utbildningar i Storstockholmsområdet ställas till förfogande från förband i andra delar av landet.
- organisation och utrustning som är anpassad för strid i bebyggelse. Bepansrade hjulfordon i stället för terränggående vagnar. S. k. granatkulsprutor i stället för mer traditionell tung beväpning. En annan betoning på underhålls- och ingenjörsförband. Artilleriförband med utrustning och rörlighet för storstaden.

Regeringen bör inom ramen för kommande försvarsbeslut ge Överbefälhavaren i uppdrag att studera den närmare utformningen av en för Storstockholmsområdet särskilt utformad infanteribrigad.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om försvaret av Storstockholm.

Stockholm den 24 januari 1989

Gunnar Hökmark (m)

Jan Sandberg (m)

Lars Tobisson (m)

Görel Bohlin (m)

Jerry Martinger (m)

Allan Ekström (m)

Knut Billing (m)

Inger Koch (m)

Birgitta Rydle (m)

Göran Ericsson (m)